

Κατηγορηματική μετοχή

Ο ρ ι σ μ ό ς :

Είναι η μετοχή που λειτουργεί σαν κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός στο υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος απ' το οποίο εξαρτιέται (οπότε η κατηγορηματική μετοχή παίρνει για υποκείμενο το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος αντίστοιχα). Δεν έχει ποτέ άρθρο.

Α. κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο υποκείμενο

ΔΕΧΟΝΤΑΙ	ΜΕΤΑΦΡΑΖΕΤΑΙ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
τα ρήματα 1. εἰμί, γίγνομαι, ὑπάρχω Στην περίπτωση αυτή η κατηγορηματική μετοχή λειτουργεί σαν κατηγορούμενο	η μετοχή παίρνει την έγκλιση, τον αριθμό και το πρόσωπο του ρ. απ' όπου εξαρτιέται, ενώ το ρήμα παραλείπεται.	- Ἦν οὐδέν πεπονθώς (= Οὐδέν ἐπεπόνθει) - Μὴ προδούς ἡμᾶς γένη (= μὴ προδῶς ἡμᾶς) - Τοῦτο ὑπάρχειν ἡμᾶς εἰδόμενος ἡγοῦμαι (= τοῦτο ἡμᾶς εἰδέναι ἡγοῦμαι)
2. Τυχάνω λανθάνω διατελῶ διάγω διαγίγνομαι οἴχομαι φθάνω φαίνομαι φανερὸς εἰμι δηλὸς εἰμι διαμένω διαβίω οὐ διαλείπω Τις περισσότερες φορές το βάρος του νόηματος των παραπάνω ρημάτων μετατοπίζεται απ' αυτά στη μετοχή, η οποία εκφράζει τότε το κύριο νόημα και μπορεί να μεταφράζεται με ρήμα, ενώ το ρ. το δευτερεύον και μπορεί να μεταφράζεται με επίρρημα.	= κατὰ τύχη, τυχαία, τυχαίνει να = κρυφά, μένω απαρατήρητος = συνέχεια, διαρκῶς, περνῶ τον καιρὸ μου = " " " = " " " = γρήγορα, κατευθείαν, ἔχω φύγει = αμέσως, μόλις πριν, πριν, γρήγορα, πρώτος προφταίνω = φανερά, ἀπροκάλυπτα, ἀποδείχνομαι = " " " = " " " = συνέχεια, διαρκῶς, πάντοτε = " " " = " " " με ρήμα (αναλύεται σε ρήμα στην ίδια έγκλιση και στον ίδιο χρόνο με το ρήμα από το οποίο εξαρτιέται)	- Τυχάνουσι νομίζοντες (= τυχαίνει να ... συμβαίνει να) - Ἐλαθον (κρυφά) εἰσελθόντες - Ἀσκοῦντες διετέλεσαν (= διαρκῶς ασκούσαν) - Διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην (=συνέχεια...) - Διαγίγνομαι ποιῶν τοῦτο (=διαρκῶς κάνω...) - Ὡχέτο φεύγων (=έφευγε γρήγορα) - Φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους (=φθάνουν στην κορυφή πριν απ' τους...) - Κύρος πάντων τῶν ἡλικίων διαφέρων ἐφαίνετο - ὁ ἥλιος τὸν πάντα χρόνον λαμπρότατος ὢν διαμένει (= πάντοτε εἶναι) - Οὐ διέλειπεν ἀγορεύων (=συνέχεια ἀγόρευε)
3. τα ρ. που δηλώνουν ψυχικό πάθος (ὀργίζομαι, ἤδομαι, χαίρω, βαρέως ἢ χαλεπῶς φέρω, ἄχθομαι, αἰσχύνομαι, αἰδοῦμαι, λυπῶ - λυποῦμαι, ἀγαπῶ κ.α.).	που + οριστική να, με το να + υποτακτική	- Ἄχθομαι ὑμᾶς τρέφων (= ... που σας τρέφω) - Χαίρω διαλεγόμενος τούτοις (... να συζητώ μ' αυτούς)

ΔΕΧΟΝΤΑΙ	ΜΕΤΑΦΡΑΖΕΤΑΙ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
Σημείωση: τα ψυχικού πάθους σημαντικά συντάσσονται και με αιτιολογική. Είναι: α. κατηγορηματική αν το νόημα αυτής συμπίπτει χρονικά με το νόημα του ρήματος από το οποίο εξαρτιέται. β. αιτιολογική αν το νόημά της προηγείται χρονικά και λογικά από το νόημα του ρήματος απ. όπου εξαρτιέται.		- Ἦδομαι ἀκούων σου φρονίμους λόγους (κατηγ. μτχ.) - Τοῦτο μὲν οὐκ ἀισχύνομαι λέγων (κατηγ. μτχ) - Ἐλυποῦντο οἱ δυνατοὶ καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν ἀπολωλεκότες (αιτιολογική μτχ.) - Μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι (= που, διότι δε δέχτηκαν ...)
4. Τα ρήματα που δηλώνουν: έναρξη, λήξη, ανοχή, ολιγωρία, καρτερία, κόπωση (ἄρχω, ἄρχομαι, ὑπάρχω (κάνω αρχή πρώτος) λήγω, παύομαι, ἀνέχομαι, περιορῶ, προΐεμαι, ἐν ὀλιγωρία ποιούμαι, ὑπομένω, καρτερῶ, ἀπαγορεύω, (= κουράζομαι), κάμνω (= κουράζομαι) κ.ά. Σημείωση: Τα ρήματα παύω καὶ ὑπομένω παίρνουν κτχρ. μτχ. που αναφέρεται στο αντικείμενό τους.	να + υποτακτική του οικείου ρήματος	- Οὗτος ἤρξε ἀδικῶν ἡμᾶς - Ὑμῶν οὐποτ' ἔληγεν - Ὅρῶντές σε ἀνεξόμεθα - Μέχρι τετάρτης ἡμέρας ἐκαρτέρει θυόμενος - Ἀπείρηκα (= κουράστηκα) συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων - Ἐπαυσαν τοὺς Ἕλληνας φοβούμενους - Ὑπομένομεν τὴν πόλιν διαβολὰς ἔχουσαν
5. Τα ρήματα που δηλώνουν: νίκη, ἥττα, υπεροχή, αμαρτία, ἀδικία, ευεργεσία, ευτυχία, χάρη (νικῶ, κρατῶ, περιγίγνομαι, ἠτῶμαι, λείπομαι, ὑστερῶ, ἀμαρτάνω, ἀδικῶ, οὐ δικαίως ποιῶ, εὖ ποιῶ, καλῶς ποιῶ, κακῶς ποιῶ, χαρίζομαι, χάριν φέρω, χάριν ἔχω, χάριν οἶδα κ.ά.)	καὶ ἢ που + οριστική να ἢ με το να ἢ στο να + υποτακτική στο - στην + ουσιαστικό	- Πάντας πειρῶ νικῶν εὖ ποιῶν - Οὐχ ἠττησόμεθα εὖ ποιοῦντες - Ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες (= που ἢ με το να ...) - Καλῶς ποιεῖς προνοῶν σαυτοῦ (=καλὰ κάνεις που ἢ καλὰ κάνεις και προνοεῖς) - Ἐμοὶ χαρίζου ἀποκρινόμενος (=κάνε μου τη χάρη να ...)
6. Τα ρ. που δηλώνουν: ἐπάρκεια, πλησμονή, ἀπόλαυση (ἐμπίμπλαμαι, κορέννυμαι, μεστός εἰμι, πλήρης εἰμί, ἄρκῶ, ἄδην ἔχω (=έχω αρκετά) κ.ά.	ἢ μετάφραση εἶναι ποικίλη	- Ἀρκεῖτω βραχέως δεδηλωμένον (=ας εἶναι αρκετό που δηλώθηκε) - Μεστός ἦν θυμούμενος (=ἦταν γεμάτος ἀπό οργή)

Κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται ἄλλοτε στο υποκείμενο και ἄλλοτε στο αντικείμενο του ρήματος

ΔΕΧΟΝΤΑΙ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ
1. Τα ρήματα που δηλώνουν: αἴσθησις, γνώσις ἢ ἀχνοῖα, μάθησις και μνήμη (αἰσθάνομαι, ὄρω, γινώσκω, ἀγνοῶ, μανθάνω, μέμνημαι κ.ά.) 2. Τα ρήματα που δηλώνουν: δεῖξις, δήλωσις, ἀγγελία, ἐλεγχος (δείκνυμι, δηλῶ, ἀγγέλω, ἐλέγχω, ἐξελέγχω κ.ά.).	- Ὅρω λύπας ἔχοντας μείζους τοὺς μείζους - Οὐδένα οἶδα μισοῦντα τοὺς ἐπαινοῦντας - οἱ Θηβαῖοι ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι - Μέμνημαι καὶ τοῦτο σοῦ λέγοντος - Ἐπιδείξω τοῦτον μάρτυρας ψευδεῖς παρεχόμενον - Τοῦτο τό γράμμα δηλοῖ ψευδῆ τὴν διαθήκην οὖσαν - Ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθενῶν ἢ τεθνεώς;